

Saksframlegg

Arkivsak: 14/277-57
Sakstittel: KOMMUNEDELPLAN FOR KULTURMINNER I
KULTURMINNEPLAN 2018 - 2030.
K-kode: 243 C5

Saken behandles av:

Hovedutvalg for nærmiljø og kultur
Kommuneplanutvalget
Kommunestyret

Rådmannens tilråding til vedtak:

Kommunedelplan for kulturminner for Randaberg kommune 2019 – 2030 godkjennes.

Grunnlagsdokumenter:

Kommunedelplan for kulturminner for Randaberg kommune 2019 – 2030
Plankart 1 Fortidsminner i Randaberg
Plankart 2 Nyere tids kulturminner, viktige landskap og foreslåtte hensynssoner
Høringsuttalelser
Endringsliste (uttrykt vedlegg)

Plandokumentene er også tilgjengelige på følgende nettside:

<https://www.randaberg.kommune.no/innhold/gj-innspill/kulturminneplan/>

Bakgrunnen for saken:

Hovedutvalg for nærmiljø og kultur vedtok i møte 5. juni 2018 (sak 26/18) å legge forslaget til Kommunedelplan for kulturminner for Randaberg kommune 2018 – 2030 ut til høring. Høringsfrist ble satt til 12. september 2018.

I Randaberg startet i 1991 arbeidet med å systematisere oversikten over kulturminner med ble den landsomfattende SEFRAK-registreringen av kulturminner eldre enn 1900. I 1998 ble registreringen evaluert og kulturminnene ble klassifisert etter grad av verneverdi. I 2011 samarbeidet kulturadministrasjonen og Randaberg historielag om en befaring til alle de registrerte objektene, der disse ble fotografert og tilstandsvurdert. SEFRAK-registreringen er således et viktig grunnlag for den foreliggende planen, men det er også tatt inn andre kulturminner enn de som inngår i registreringen. Det endelige planforslaget som nå legges fram er Randaberg kommunes første plan for kulturminner.

Planens oppbygning

Tekstdelen har fått følgende tematiske inndeling:

- *Kapittel 1: Innledning*, som handler om kulturvernets begrunnelse, Randabergs historie i kortversjon og et eget avsnitt om kulturlandskap.
- *Kapittel 2: Fortidsminner*: Omhandler kulturminner fram til 1537, et spenn på 7000 år fra Vistehola til reformasjonen.
- *Kapittel 3: Verneverdige bygninger og kulturmiljøer* nyere enn 1537, fram til vår egen samtids kulturminner.
- *Kapittel 4: Religiøse kulturminner* handler i stor grad om de kirkelige kulturminnene i Randaberg.
- *Kapittel 5: Krigsminner* handler om fysiske kulturminner i Randaberg fra den andre verdenskrig.
- *Kapittel 6: Planer og plangrunnlag* inneholder en gjennomgang av lovverk, stortingsmeldinger, planer, samt en gjennomgang av økonomiske støtteordninger innenfor kulturvernfeltet.
- *Kapittel 7: Tiltaksplan* som oppsummerer aktuelle tiltak innenfor de forskjellige temadelene av planen.

Vedleggene i planen er også viktige:

- Kart 1. Nyere tids kulturminner, viktige landskap og foreslåtte hensynssoner
- Kart 2. Fortidsminner
- Verneliste
- Oversikt over krigsminner
- Notat om bestemmelser og retningslinjer.

Planprosessen

I fasen der planen ble utformet ble det avholdt flere møter i den nedsatte plangruppen som har bestått av representanter fra Randaberg historielag, Jærmuseet, Rogaland fylkeskommune og saksbehandlere fra tjenesteområdene for plan og miljø og kultur i Randaberg kommune. Arbeidet har strukket seg over flere faser over en lenger tidsperiode. Kommunen har ikke egne ansatte med kulturminnevern som hovedoppgave, så dette er et arbeid som av kapasitetsmessige hensyn har blitt gjort «innimellom».

2014: Randaberg kommune ble via Rogaland fylkeskommune tildelt kr 100 000 fra Riksantikvaren til utarbeidelsen av en kommunedelplan for kulturminner. Bakgrunnen for dette var det såkalte kompetanseløftet for kulturminner, med en nasjonal målsetning om at 90 prosent av alle kommunene i landet skal ha stadfesta planer med et spesielt fokus på kulturminner innen 2020.

2015: Planprogram ble behandlet og vedtatt av kommunestyret 25. juni 2015, i sak 57/15, etter at utkast til program hadde vært ute på høring.

2018: Utkast til kommunedelplan for kulturminner førstegangsbehandles av HNK 5.juni 2018 (sak 26/18) og sendes ut på høring.

2019: Endelig planbehandling i Randaberg kommunes politiske organer.

Planens formål

Planen er utformet som en kommunedelplan, i tråd med føringene som ble gitt av Riksantikvaren da Randaberg kommune mottok kr 100 000 i støtte til arbeidet med denne planen. Dette innebærer at planen har gjennomgått en grundigere prosess enn den ville ha gjort dersom den hadde status som en temaplan.

Tilskuddet ble gitt som en del av den nasjonale satsningen Kulturminne i kommunen (KIK). Målet med KIK-prosjektet er å styrke kompetansen om kulturminne i kommunene og få bedre oversikt over verneverdige kulturminne.

I forordet til Riksantikvarens veileder «Kulturminner i kommunene» heter det at «Kulturminner er spor etter menneskers liv og virke, og kan være alt fra historiske bygningsmiljøer til arkeologiske funnsted. Å videreføre kulturarven er en investering for fremtiden og kan brukes som grunnlag for næringsutvikling, kunnskap og opplevelse i lokalsamfunnene og bidra til å skape attraktive byer og bygder.»

Dette gjenspeiles i det forslaget til overordnet målsetning og formål for Randaberg sin politikk for kulturminner:

Målsetning: Randabergs kulturminner skal gi grunnlag for opplevelse, identitet, læring og verdiskaping gjennom å ta vare på og formidle kunnskap om kulturminner, kulturmiljø og kulturlandskap.

Planens formål: Kommunedelplan for kulturminner skal styrke kulturminnevernet i Randaberg gjennom

- å gi et formelt grunnlag for å ivareta kulturminnehensyn i kommunens løpende planarbeid og saksbehandling
- å gi en bedre oversikt over kommunens kulturminner for å gi et bedre grunnlag for å prioritere
- å gi et bedre grunnlag for å formidle kommunens kulturarv.

Kommunedelplan for kulturminner har blitt utarbeidet parallelt med arbeidet med ny kommuneplan for Randaberg, og det har vært et tett samarbeid innad i kommunen for å sikre at det er en god sammenheng mellom de to planene.

Høringsuttalelser

Det kom inn sju høringsuttalelser innen fristen 12 september. En av disse kom fra en privatperson, mens de andre har kommet fra ulike former for offentlige instanser. Det har ikke kommet innsigelser til planen, men en rekke faglige råd. Et eget merknadsdokument som følger som vedlegg til saken oppsummerer høringsuttalelsene med rådmannens merknader.

De aller fleste innspillene er tatt til følge ut fra at de er i tråd med planens intensjoner. Både Fylkesrådmannen i Rogaland og Fylkesmannen i Rogaland uttrykker at det er svært positivt at Randaberg kommune har utarbeidet et forlag til kommunedelplan for kulturminner. Fylkesmannen har spesielt vektlagt kulturlandskapet, og på bakgrunn av innspillet har rådmannen innarbeidet et fylligere avsnitt om dette i kapittel 1.

Fylkesrådmannen på sin side vektlegger det positive i at det er ansatte i kommunen som i stor grad har utarbeidet kommunedelplanen. Dette fordi kommunen da selv får opparbeidet seg kompetanse på, og bedre oversikt over, kulturminnene i kommunen. Fylkesrådmannen synes at kommunedelplanen fremstår som en tiltalende og oversiktlig plan, som er gjennomarbeidet og informasjonsrik, med klare mål og tiltak for å bevare og formidle kommunens prioriterte kulturminner, kulturmiljøer og kulturlandskap. Fylkeskommunens to representanter som har deltatt i planens arbeidsgruppe synes det er gledelig å se det ferdige planforslaget.

Fylkesrådmannen kommer med en rekke innspill til planteksten og de to kartene. Rådmannen dette som gode presisjoner som bidrar til å styrke planen, og har innarbeidet de fleste merknadene i det endelige plandokumentet. Rådmannen har også fulgt fylkesrådmannens anbefaling å innarbeide i planen notatet om bestemmelser og retningslinjer som fulgte planen til førstegangsbehandling.

Rådmannens vurdering:

En viktig effekt av arbeidet med denne planen har vært å utvikle kompetansen innenfor kulturminner i Randaberg kommune. Dette er også i tråd med Riksantikvarens målsetninger for prosjektet Kulturminne i kommunen. Gjennom dette prosjektet har også flere av kommunens ansatte deltatt i seminarer som belyser ulike deler av kommunenes forvaltning av kulturminner.

Det er etter hvert betydelig forskning og dokumentasjon som viser at kulturminnene har en betydelig samfunnsøkonomisk verdi, gjennom for eksempel inntekter fra turisme og økt betalingsvilje for verneverdige boliger. Kulturminnene er dermed en viktig ressurs i utviklingen av Randaberg. Arkeologiske funn, gamle bygninger og andre spor av menneskelig virksomhet blir ofte sett på som et hinder og sand i maskineriet for utvikling. Vi burde heller se kulturminnene som en viktig ressurs, også i et næringsperspektiv og i byggingen av merkevaren Randaberg som den grønne landsbyen. Reiselivsnæringen er en vekstnæring, regionalt og globalt. Kulturmiljøturisme er en viktig del av dette, noe vi blant annet erfarer på Tungenes fyr. Fyret med sine omgivelser trekker mange besøkende fra vår egen region, og spesielt om sommeren er det mange turister fra alle kontinenter.

Potensialet for reiseliv basert på kulturminner i Randaberg er nok mye større enn det vi har tatt ut i dag. For å ta ut dette potensialet er det det helt avgjørende at vi forvalter og tar vare på den ressursen som vår fysiske kulturarv er. Dette er noe av hensikten med denne planen. Den blir et viktig grunnlag for arealplanleggingen i Randaberg og et viktig grunnlag for formidling av kulturminnene for dages innbyggere og kommende generasjoner.

Den aller viktigste verdien er imidlertid kulturarven som fundament for å holde Randaberg-historien levende. I en verden der kultur blir stadig mer globalisert og digitalisert gir kulturminnene oss forankring og trygget. Den beste måten å ta vare på disse verdiene er at kulturminnene tas i bruk, både gjennom formidlingsarbeid og ny bruk. Her vil rådmannen spesielt trekke fram samarbeidet med Jærmuseet om driften av Tungenes fyr og Vistnestunet, der historiefortelling og ny bruk går hånd i hånd. Andre eksempel er bruken av gamle bygg til foreningsaktiviteter. Det må være

et mål at en framover også får fram gode eksempler på hvordan kulturminner kan spille en viktig rolle i næringsutviklingen.

Saksbehandler: Anders Jaarvik
Tjenestemrådesjef: Anders Jaarvik

Hvilke planer har dette konsekvenser for:

Kommuneplan for Randaberg

Særutskrift:

Planen med vedlegg sendes til følgende instanser:

- Rogaland fylkeskommune ved kultur
- Rogaland fylkeskommune ved plan
- Fylkesmannen i Rogaland
- Randaberg historielag
- Jærmuseet
- Randaberg bondelag
- Randaberg kirkelige fellesråd
- Jæren friluftsråd
- Lyse energi AS
- Ivar IKS
- Bispedømmerådet i Stavanger
- Elevrådene på Goa, Grødem og Harestad
- Landsbyforeningen AS
- Sola kommune, Rennesøy kommune, Stavanger kommune, Sandnes kommune